

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва освітньої програми)

на тему "Особливості обліку та оподаткування на підприємствах аграрного сектору економіки (на прикладі ТОВ «Кишенці»)"
(назва теми)

Виконавець:

студентка ЦЗВФН

Крачок Людмила Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Доктор економічних наук, професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Артюх Оксана Валентинівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Аграрний сектор економіки є одним із ключових напрямів розвитку України, забезпечуючи країну продовольством, робочими місцями та значною часткою валютних надходжень від експорту. Особливості діяльності агропідприємств, зокрема залежність від природних умов, сезонний характер виробництва та динамічність законодавчого регулювання, визначають специфіку облікових та податкових процесів. У зв'язку з цим дослідження обліку та оподаткування підприємств аграрного сектору, таких як ТОВ «Кишенці», є важливим для формування стійкої економіки.

Також важливим є питання оподаткування підприємств аграрної галузі. Нестабільність податкового законодавства, постійні зміни в правилах застосування податкових пільг для сільського господарства та специфіка єдиного податку для аграріїв впливають на фінансову діяльність компаній. Вивчення цього аспекту на прикладі ТОВ «Кишенці» сприяє розумінню, як податкові режими можуть бути адаптовані до потреб підприємств, щоб мінімізувати податкове навантаження та сприяти їхньому розвитку.

Крім того, впровадження цифрових технологій в аграрному секторі сприяє автоматизації облікових процесів та спрощенню податкової звітності. Такі інновації, як ERP-системи, електронний документообіг і спеціалізовані агроплатформи, дозволяють оптимізувати роботу підприємств і забезпечувати своєчасний доступ до управлінської інформації. Досвід ТОВ «Кишенці» у діджиталізації обліку та оподаткування є цінним для інших компаній галузі.

Актуальність теми також зумовлена необхідністю підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств України на міжнародних ринках. Це передбачає відповідність систем обліку світовим стандартам і врахування вимог експортного законодавства. В умовах глобалізації адаптація облікових і податкових практик до сучасних викликів є стратегічно важливою для збереження позицій українських аграріїв на світовій арені.

Отже, дослідження особливостей обліку та оподаткування на підприємствах аграрного сектору, зокрема на прикладі ТОВ «Кишенці», є актуальним як з наукової, так і з практичної точки зору. Воно сприятиме підвищенню ефективності облікових і податкових процесів, мінімізації ризиків, а також забезпеченню сталого розвитку підприємств аграрної галузі в умовах постійних змін економічного середовища.

Таким чином, вивчення специфіки бухгалтерського обліку та контролю операцій на підприємствах аграрного сектору набуває особливої важливості в сучасних умовах війни, оскільки це має як значний практичний, так і науковий інтерес.

Теоретичні та практичні питання обліку, аналізу та контролю фінансово-господарських операцій агропромислових підприємств досліджували багато науковців, а саме: Аксентюк М. М., Андрійчук В. Г., Беззубченко О.А., Венжега Д. І., Виговська Н.Г., Гончар В., Голарчук О. А., Гудзинський О. Д., Гуторов А. О., Гордієнко Н., Гуцаленко Л. В., Дікань Л.В., Євтушенко С.М., Дем'яненко М. Я., Духницький Б.В., Жолнер В.І., Журавель Г.П., Іорданов В., Каменська Т.О.,

Кірейцев Г. Г., Кобець Є.А., Корецька С.О., Кошкарів С.А., Лепетан І.М., Магопець О. А., Марценюк О.В., Михалків А. А., Мулик Т. О., Петренко С.М., Правдюк Н.Л., Продиус О. І., Рибаків М. В., Рибалко Л.В., Смоляр Л.Г., Стасишен М.С., Сторожук Т. М., Ткаченко Н.М. та багато інших.

Об'єктом дослідження є особливості обліку та оподаткування на підприємствах аграрного сектору економіки.

Предметом дослідження є вивчення проблемних питань в обліку та оподаткуванні на підприємствах аграрного сектору економіки.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є розв'язання проблемних питань обліку та оподаткування на підприємствах аграрного сектору економіки.

Виходячи з мети дослідження, в роботі були поставлені такі завдання:

- проаналізувати особливості аграрного сектору економіки та їх вплив на облікову політику сільськогосподарських підприємств;
- дослідити нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування в аграрному секторі України;
- розкрити теоретичні підходи до класифікації та оцінки активів і зобов'язань аграрних підприємств;
- навести коротку фінансово-економічну характеристику ТОВ "КИЩЕНЦІ";
- дослідити особливості організації та практики бухгалтерського обліку господарських операцій в аграрному секторі на досліджуваному підприємстві, виокремити проблемні питання в бухгалтерському обліку господарських операцій у ТОВ "КИЩЕНЦІ";
- розкрити ступінь діджиталізації облікових процесів у ТОВ «КИЩЕНЦІ»;
- розглянути внутрішній контроль господарських операцій на досліджуваному підприємстві;
- надати ймовірні шляхи розв'язання проблемних питань внутрішнього контролю господарських операцій на досліджуваному підприємстві.

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи були використані як загальнонаукові, так і спеціалізовані методи дослідження. До загальнонаукових методів належать такі прийоми, як аналіз, синтез, індукція та дедукція. Спеціалізовані методи включали спостереження, обчислення середніх і відносних величин, застосування графічного аналізу, проведення порівнянь, а також використання економіко-математичного моделювання та прогнозування.

Інформаційна база дослідження: дослідження ґрунтується на використанні законодавчих і нормативних актів, що регулюють питання бухгалтерського обліку, оподаткування, аналізу та контролю господарських операцій в аграрному секторі. Інформаційною основою також слугували наукові публікації, матеріали періодичних видань, звіти науково-практичних конференцій і семінарів, а також електронні ресурси з аналітичною інформацією від Державної служби статистики України. Окрім цього, у роботі застосовувались внутрішні облікові документи, реєстри бухгалтерського обліку, фінансова та статистична звітність ТОВ «КИЩЕНЦІ».

Структура та обсяг роботи. У кваліфікаційній роботі використано 64 джерела інформації. Загальний обсяг роботи 96 сторінок, 12 таблиць, 8 рисунків, 15 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи обліку та оподаткування господарських операцій підприємств аграрного сектору України»** розглядаються особливості аграрного сектору економіки та їх вплив на облікову політику сільськогосподарських підприємств. Розкрито нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування в аграрному секторі України. Виокремлені теоретичні підходи до класифікації та оцінки активів і зобов'язань аграрних підприємств.

У другому розділі **«Особливості бухгалтерського обліку господарських операцій на прикладі ТОВ «КИЩЕНЦІ»** наводиться його коротка фінансово-економічна характеристика та організаційна структури. Розглянуті особливості організації та практики бухгалтерського обліку господарських операцій в аграрному секторі на досліджуваному підприємстві. Виявлені деякі проблемні питання в бухгалтерському обліку господарських операцій у ТОВ "КИЩЕНЦІ".

У третьому розділі **«Економічний аналіз та внутрішній контроль господарських операцій на прикладі ТОВ «КИЩЕНЦІ»** детально проаналізовано господарську діяльність досліджуваного підприємства, підбиті підсумки. Досліджено ступінь діджиталізації облікових процесів у ТОВ «КИЩЕНЦІ». Розкрита практика внутрішнього контролю господарських операцій ТОВ "КИЩЕНЦІ". Наведено шляхи розв'язання проблемних питань внутрішнього контролю господарських операцій на досліджуваному підприємстві.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження свідчать про досягнення поставленої мети і дають змогу зробити такі висновки:

1. На наш погляд, для подальшого розвитку агропромислового комплексу України в умовах інтеграції до європейського ринку ключовими напрямками мають бути:

- Прискорене впровадження європейських і світових стандартів щодо безпеки та якості харчових продуктів (НАССР, ISO, EN, Кодекс Аліментаріус) у всіх секторах агропромислового виробництва.

- Розробка механізмів відстеження зовнішньої торгівлі з країнами ЄС для забезпечення швидкого реагування на зміни в кон'юктурі аграрного ринку.

- Сприяння розвитку невеликих фермерських господарств, зокрема правове регулювання діяльності особистих селянських господарств.

- Створення механізмів для їх перетворення на фермерські господарства, що сприятиме включенню таких суб'єктів у ринкову систему аграрного сектора.

Ці заходи сприятимуть гармонізації українського аграрного ринку з європейським, підвищенню конкурентоспроможності продукції та розширенню її доступу до міжнародних ринків.

2. Ми вважаємо, що сьогодні, Україна потребує реформування системи оподаткування аграрного виробництва, аби створити більш збалансовану та ефективну структуру агропромислового комплексу за прикладом країн Європейського Союзу. Досвід Польщі, Чехії, Австрії та інших країн показує, що їхнє законодавство передбачає численні податкові пільги для аграріїв. Це:

- знижені ставки податку на доходи фермерів;
- пільги на податок на нерухомість;
- знижки на акцизний податок на паливо;
- відсутність податків на спадкове майно або сільськогосподарські землі, отримані за договорами дарування;
- зменшені соціальні внески для фермерів у рамках спеціальних схем страхування.

Запозичення найкращих європейських практик дозволить підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва в Україні, підтримати фермерів та стимулювати розвиток аграрного бізнесу. Сьогодні, в умовах повномасштабної війни в Україні постає необхідність модернізації державного регулювання у сфері реагування на надзвичайні екологічні ситуації.

3. Дослідження фінансово-економічних показників підприємства ТОВ «Кишенці» дозволило визначити, що підприємство має стабільну діяльність, яка базується на ефективному використанні ресурсів і впровадженні сучасних технологій в аграрному секторі. Основними перевагами є наявність спеціалізації на рослинництві та тваринництві, що забезпечує диверсифікацію доходів і зменшує ризики, пов'язані з коливаннями ринкових умов.

У процесі аналізу виявлено кілька проблемних питань, зокрема: оцінка біологічних активів за справедливою вартістю, що створює складнощі через ринкову нестабільність; розподіл сезонних витрат, який впливає на достовірність фінансової звітності; а також облік операцій з орендою землі, що викликає труднощі через різноманітність форм розрахунків із власниками паїв.

Для вдосконалення облікових процесів у ТОВ «Кишенці» доцільно впровадити більш детальний управлінський облік, орієнтований на аналіз витрат за періодами та видами продукції. Крім того, автоматизація розрахунків із орендодавцями та облік субсидій державної підтримки потребують розробки інтегрованих облікових рішень.

В цілому, ТОВ «Кишенці» демонструє приклад ефективного підходу до ведення бухгалтерського обліку в аграрному секторі. Однак вирішення виявлених проблемних питань, таких як оцінка активів і управління сезонними витратами, сприятиме не лише покращенню облікових процесів, а й підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку.

4. В результаті ретельного економічного аналізу господарської діяльності досліджуваного підприємства, надана детальна оцінка фінансових показників діяльності ТОВ «Кишенці». Було проаналізовано структуру доходів і витрат,

динаміку рентабельності, а також ефективність виробничих процесів у галузях рослинництва та тваринництва. Основна увага приділялася собівартості продукції та факторним чинникам, які впливають на прибутковість підприємства. Аналіз виявив сильні сторони, такі як висока частка зернових у структурі доходів, а також певні проблемні моменти, зокрема, високі матеріальні витрати.

Розгляд інноваційних підходів до управління господарськими операціями показав, що ТОВ «Кишенці» активно впроваджує цифрові інструменти в облікову систему. Застосування спеціалізованого програмного забезпечення сприяє підвищенню оперативності обліку та точності фінансової інформації. Діджиталізація дозволяє зменшити ризики людських помилок, пришвидшує аналіз даних і оптимізує управлінські рішення.

5. Відсутність спеціалізованої служби внутрішнього контролю на підприємстві ТОВ «КИЩЕНЦІ» свідчить про певну специфіку організації контролю в аграрному секторі. Основна відповідальність за реалізацію функцій внутрішнього контролю покладена на власника, головного бухгалтера та бухгалтерів. Такий підхід дозволяє компанії забезпечувати контроль за господарськими операціями в умовах обмеженості ресурсів і концентрації ключових функцій у вузькому колі відповідальних осіб. Однак це може мати вплив на ефективність, системність і незалежність контрольних процесів.

Водночас, використання лише зовнішнього аудиту має обмеження. Аудиторські перевірки виконуються періодично, і вони не завжди здатні оперативно реагувати на ризики або виявляти недоліки в реальному часі. Тому відсутність спеціалізованого контролера може призводити до прогалин у системі оперативного виявлення й усунення помилок та зловживань, що негативно позначається на ефективності управління.

Функціонування внутрішнього контролю на підприємстві, організованого на основі взаємодії власника та бухгалтерської служби, забезпечує гнучкість і знижує витрати. Проте, у випадку з ТОВ «КИЩЕНЦІ», такий підхід до контролю потребує підвищення професійної компетенції персоналу, запровадження автоматизованих систем обліку й аналізу, а також стандартизації процесів контролю. Це дозволить забезпечити прозорість і точність фінансових даних навіть за відсутності спеціалізованої служби.

У перспективі підприємству доцільно розглянути можливість створення окремої посади внутрішнього контролера або служби контролю. Це дозволить підвищити якість управління ризиками, забезпечити безперервність контролю й зменшити залежність від зовнішніх аудиторів. Такий підхід сприятиме системному моніторингу господарських операцій, що особливо важливо для великих агропідприємств із різноплановою діяльністю, як-от ТОВ «КИЩЕНЦІ».

АНОТАЦІЯ

Крачок Л.І. "Особливості обліку та оподаткування на підприємствах аграрного сектору економіки (на прикладі ТОВ «Кишенці»)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і оподаткування»
(шифр та назва спеціальності)

підприємницької діяльності»
(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розглядаються особливості аграрного сектору економіки та їх вплив на облікову політику сільськогосподарських підприємств. Розкрито нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування в аграрному секторі України. Виокремлені теоретичні підходи до класифікації та оцінки активів і зобов'язань аграрних підприємств.

Наводиться коротка фінансово-економічна характеристика ТОВ "КИЩЕНЦІ" та його організаційної структури. Розглянуті особливості організації та практики бухгалтерського обліку господарських операцій в аграрному секторі на досліджуваному підприємстві. Виявлені деякі проблемні питання в бухгалтерському обліку господарських операцій у ТОВ "КИЩЕНЦІ".

Детально проаналізовано господарську діяльність досліджуваного підприємства, підбиті підсумки. Досліджено ступінь діджиталізації облікових процесів у ТОВ «КИЩЕНЦІ». Розкрита практика внутрішнього контролю господарських операцій ТОВ "КИЩЕНЦІ". Наведено шляхи розв'язання проблемних питань внутрішнього контролю господарських операцій на досліджуваному підприємстві.

Ключові слова: аграрний сектор економіки, облік, оподаткування, економічний аналіз, діджиталізація, внутрішній контроль.

ANNOTATION

Krachok L.I. Peculiarities of accounting and taxation at enterprises of the agrarian sector of the economy (on the example of LLC "Kishchentsi")

Qualifying work on obtaining a magister's degree in the specialty 071 «Accounting and taxation» for the educational program «Accounting, auditing and taxation of business activities »

(code and name of the specialty)»

(title of the educational program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2024.

The work examines the peculiarities of the agrarian sector of the economy and their influence on the accounting policy of agricultural enterprises. The regulatory and legal regulation of accounting and taxation in the agrarian sector of Ukraine has been revealed. Theoretical approaches to the classification and assessment of assets and liabilities of agricultural enterprises are singled out.

A brief financial and economic description of "KISHCHENTSI" LLC and its organizational structure is given. The considered features of the organization and practice of accounting of economic operations in the agricultural sector at the investigated enterprise. Some problematic issues in the accounting of economic operations at LLC "KISHCHENTSI" were identified.

The economic activity of the researched enterprise is analyzed in detail, the results are summarized. The degree of digitization of accounting processes in LLC "KISHCHENTSI" was studied. The practice of internal control of economic operations of LLC "KISHCHENTSI" was disclosed. Ways to solve problematic issues of internal control of business operations at the enterprise under study are given.

Keywords: agrarian sector of the economy, accounting, taxation, economic analysis, digitalization, internal control.